МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

Кафедра правознавства

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

«ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА»

з підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Галузь знань	D Бізнес, адміністрування та право

Спеціальність	D4 Публічне управління та адміністрування

Освітньо-професійна програма	«Публічне адміністрування»

Полтава 2026 р.

Розробник /укладач програми:

Олена ГОРБАНЬ – кандидат філософських наук, доцент кафедри правознавства Полтавського університету економіки і торгівлі.

Рецензенти програми:
Дмитро КАРАМИШЕВ, професор закладу вищої освіти кафедри медицини катастроф та військової медицини в Полтавському державному медичному університеті, доктор наук з державного управління, професор;
Аліса КОСЕНКО, кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри економічної політики та менеджменту Навчально-наукового інституту «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Програма навчальної дисципліни «Публічна політика» обговорена і схвалена на засіданні кафедри правознавства
протокол засідання кафедри від 26 травня 2026 року № 10.

Завідувач (начальник) кафедри правознавства
д. ю. н., професор
_____ Галина ЛАВРИК

ПОГОДЖЕНО:
Гарант освітньо–професійної програми
«Публічне адміністрування»
з підготовки здобувачів вищої освіти
другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю D4 Публічне управління та адміністрування
галузі знань D Бізнес, адміністрування та право
д.н. держ. упр.
_____ Ігор КОЗЮРА

(підпис) (ініціал, прізвище)

Анотація навчальної дисципліни.

У підготовці фахівців з публічного управління та адміністрування навчальна дисципліна «Публічна політика» орієнтована на утвердження європейської парадигми доброго (належного) врядування. Євроінтеграційна політико-правова стратегія розвитку України потребує зміни вектору розуміння предмету професійної діяльності управлінських кадрів. Традиційно в системі вищої освіти України готувалися спеціалісти з *державного* управління за концептом держави як суб'єкта, а суспільства як об'єкта управління та адміністрування. Уведення спеціальності з *публічного* управління та адміністрування спрямоване на *співуправління* двох суб'єктів – держави та суспільства. Для цього необхідно готувати відповідні управлінські кадри, які працюватимуть не тільки в органах державної влади, але й в органах місцевого самоврядування, в інститутах другого та третього секторів громадянського суспільства (корпораціях, некомерційних (недержавних) організаціях, консалтингових компаніях, експертних фундаціях, інших зацікавлених інституціях).

Предметом навчальної дисципліни «Публічна політика» є взаємодія держави та зацікавлених акторів громадянського суспільства у підготовці й ухваленні політико-управлінських рішень із суспільно значимих питань на основі врахування взаємних інтересів.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Публічна політика» є формування у фахівців з публічного управління та адміністрування європейського розуміння публічної політики як основи доброго (належного) врядування.

Зміст навчальної дисципліни «Публічна політика» визначається взаємозв'язком англомовних понять «Polity», «Politics», «Policy», «Public policy» в україномовному розумінні їх контексту та сенсу. Тематична структура дисципліни поєднує науково-методологічну основу публічної політики з практикою її реалізації у багаторівневому вимірі. Зміст програми складається з двох модулів: теоретичного – «Концепт публічної політики» і практичного – «Публічна політика в дії». Тематика першого змістового модулю: «Науково-методологічні засади публічної політики», «Громадянське суспільство і демократія як передумови формування публічної політики», «Європейський концепт публічної політики», «Публічна політика і влада», «Ресурси публічної політики», «Особливості політичної система суспільства як основи публічної політики», «Політичні мережі в публічній політиці», «Процеси (цикли) публічної політики». Тематика другого змістового модулю: «Менеджмент публічної політики», «Держава в публічній політиці», «Механізми й інструменти публічної політики», «Публічна політика на регіональному й локальному рівнях», «Глобальний аспект публічної політики», «Конфлікти та кризи в публічній політиці», «Публічна політика в сучасній Україні».

Annotation of educational discipline.

In the training of specialists in public management and administration, the academic discipline "Public Policy" is focused on establishing the European paradigm of good (proper) governance. The European integration political and legal development strategy of Ukraine requires a change in the vector of understanding the subject of professional activity of managerial personnel. Traditionally, the higher education system of Ukraine trained specialists in public administration based on the concept of the state as a subject and society as an object of management and administration. The introduction of the specialty in public management and administration is aimed at the co-management of two entities - the state and society. For this, it is necessary to train appropriate management personnel who will work not only in state authorities, but also in local self-government bodies, but also in local government bodies, in institutions of the second and third sectors of civil society (corporations, non-profit (non-governmental) organizations, consulting companies, expert foundations, other interested institutions).

The subject of the academic discipline "Public Policy" is the interaction of the state and interested civil society actors in the preparation and adoption of political and managerial decisions on socially significant issues based on taking into account mutual interests.

The purpose of studying the academic discipline "Public Policy" is to develop in public management and administration specialists a European understanding of public policy as the basis of good (proper) governance.

Table of contents of educational discipline "Public politics" is determined by intercommunication of the English-language concepts "Polity", "Politics", "Policy", "Public of policy" in the Ukrainian-language understanding of their context and sense. The thematic structure of discipline combines scientifically-methodological basis of public politics with practice of her realization in the multilevel measuring. The table of contents of the program consists of two modules: theoretical - "Concept of public politics" and practical is "Public politics in an action". Subjects first semantic to the module : "Scientifically-methodological principles of public politics", "Civil society and democracy as pre-conditions of forming of public politics", "European concept of public politics", "Public politics and power", "Resources of public politics", "Feature political system of society as bases of public politics", "Political networks in public politics", "Processes (cycles) of public politics". Subjects second semantic to the module: "Management of public politics", "State in public politics", "Mechanisms and instruments of public politics", "Public politics on regional and local levels", "Global aspect of public politics", "Conflicts and crises in public politics", "Public politics in modern Ukraine".

Résumé de la discipline académique.

Dans la formation des spécialistes en gestion et administration publiques, la discipline académique «Politiques publiques» est axée sur l'établissement du paradigme européen de bonne gouvernance. La stratégie d'intégration européenne et de développement politique et juridique de l'Ukraine exige une évolution de la compréhension de l'activité professionnelle des cadres. Traditionnellement, le

système d'enseignement supérieur ukrainien formait des spécialistes en administration publique sur la base du concept de l'État en tant que sujet et de la société en tant qu'objet de gestion et d'administration. L'introduction de la spécialité en gestion et administration publiques vise à la cogestion de deux entités : l'État et la société. Pour cela, il est nécessaire de former des cadres compétents qui travailleront non seulement dans les administrations publiques, mais aussi dans les entreprises, mais aussi dans les collectivités locales, dans les institutions des deuxième et troisième secteurs de la société civile (entreprises, organisations à but non lucratif (non gouvernementales), sociétés de conseil, fondations d'experts, autres institutions intéressées).

La discipline «Politique publique» traite de l'interaction entre l'État et les acteurs concernés de la société civile dans la préparation et l'adoption de décisions politiques et administratives sur des questions d'intérêt public, en tenant compte des intérêts mutuels.

L'objectif de la discipline «Politique publique» est de former chez les spécialistes de la gestion et de l'administration publiques une compréhension européenne de la politique publique comme fondement d'une bonne (bonne) gouvernance.

Le contenu de la discipline «Politique publique» est déterminé par l'interrelation entre les concepts anglais «Polity», «Politics», «Policy» et «Public policy» dans leur transformation en ukrainien. La structure thématique de la discipline combine la base scientifique et méthodologique de la politique publique avec la pratique de sa mise en œuvre à plusieurs niveaux. Le contenu du programme se compose de deux modules: un module théorique «Concept de politique publique» et un module pratique «Politique publique en action». Thèmes du premier module: «Fondements scientifiques et méthodologiques de la politique publique», «La société civile et la démocratie comme conditions préalables à l'élaboration de la politique publique», «Le concept européen de politique publique», «Politique publique et pouvoir», «Ressources de la politique publique», «Particularités du système politique de la société en tant que fondement de la politique publique», «Réseaux politiques dans la politique publique», «Processus (cycles) de la politique publique». Thèmes du deuxième module: «Gestion des politiques publiques», «L'État dans les politiques publiques», «Mécanismes et instruments des politiques publiques», «Politique publique aux niveaux régional et local», «Aspect mondial de la politique publique», «Conflits et crises dans la politique publique», «Politique publique dans l'Ukraine contemporaine».

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Публічна політика» укладена відповідно до освітньо-професійної програми «Публічне адміністрування» з підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю D4 Публічне управління та адміністрування галузі знань D Бізнес, адміністрування та право, розробленої на підставі стандарту вищої освіти за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування для другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженого та введеного в дію Наказом Міністерства вищої освіти і науки України № 1001 від 04 серпня 2020 року (далі – Стандарт) та після ґрунтовного ознайомлення із зарубіжним досвідом викладання публічної політики.

Концепт публічної політики розроблявся й розвивався західними науковцями в процесах еволюції їх демократій від представницького типу до партисипаторного (учасницького) та деліберативного (дискурсивного) типів. Відповідно змінювалися теорії та практики управлінських парадигм: державного управління (state management), нового публічного менеджменту (new public management or public governance) і, зрештою, доброго (або ж належного) врядування (good, or proper, governance). Сучасний зміст навчальної дисципліни «Публічна політика», яка викладається в університетах Великої Британії та континентальної Європи, відзначається загалом характеними для них плюралістичними підходами, але має й спільні засади. Основні з них: взаємозв'язок із політологією як теоретичною основою концепту публічної політики; викладання ключових концепцій і теоретичних підходів до вивчення та аналізу публічної політики; взаємозв'язок із розвиком демократії у контексті публічного дискурсу та політичної участі зацікавлених акторів громадянського суспільства у спільній з державою розробці політики та співуправлінні.

Так, наприклад, в університеті Ессекса, Велика Британія, магістрів публічної політики готують до кар'єри як на державній службі, так і в неурядових і міжнародних організаціях (фахівці з адвокації, з лобіювання, дослідники політики, аналітики даних), у бізнесі (фахівці з регуляторних питань) тощо[1]. Програма підготовки магістрів, зокрема, містить змістовий модуль «Основи публічної політики» (15 кредитів), У ньому здобувачі знайомляться: із ключовими концепціями та теоретичними підходами до вивчення публічної політики; їх застосуванням до реальних сфер у процесі публічної політики; учасниками й інституціями, залученими до цього процесу. Інший змістовий модуль – «Політика і публічна політика» (15 кредитів) – надає всебічний огляд ключових гравців та інституцій, які формують процес розробки політики. Зокрема вивчається: вплив політичних акторів, інституцій та стратегій (державних і приватних суб'єктів, коаліцій адвокації, політичних мереж) на формування та реалізацію публічної політики; роль груп інтересів та

[1] University of Essex. Master of Public Policy: The Essex MPP. URL: https://www.essex.ac.uk/courses/PG01379/1/Master-of-Public-Policy-The-Essex-MPP

громадянського суспільства, посередництва інтересів та лобіювання у формуванні публічної політики; вплив міжнародних інституцій та поширення політики за межі національної держави; інструменти публічної політики; політичні конфлікти навколо розробки політики в ключових сферах демократичного правління, включаючи вибори, парламенти, уряди, бюрократію та судову систему[2].

Магістерська програма «Публічне управління та стратегія: управління та політика демократичних інновацій» Тілбургського університету, Нідерланди, зокрема включає такі основні курси: «Добре врядування», «Управління та політика демократичних інновацій», «Публічна стратегія та лідерство»[3]. Зміст першого з них розкриває *найширше значення терміну «добре врядування»* чи, як його синоніму, *«належне управління»*. Політична частина цього курсу зосереджується: на прозорості державних установ і *змістовній участі громадян* в управлінській діяльності; перешкодах для належного управління, таких як корупція, бюрократична неефективність. Зміст другого курсу акцентує роль демократичних інновацій в парадигмі належного управління. Зокрема трансформації демократичних інституцій, пов'язані з появою *нових соціальних мереж як рушійних сил публічного управління*. При цьому особлива увага приділяється контрастам між баченнями, орієнтованими на *обговорення*, та баченнями, орієнтованими на *голосування* у процесах прийняття політико-управлінських рішень. У цьому контексті розглядається вбудова в представницьку демократію таких стратегій інновацій, які поєднанують агрегативні/плебісцитарні/голосоцентричні методи з інтегративними/дорадчими/розмовно-центричними методами. У змісті третього курсу акцент робиться на подоланні бюрократичних процедур у державних установах, позиціонуючи їх як *спільнотворчі арени*, де громадяни виступають *партнерами в управлінні на різних його рівнях*. При цьому *суспільні цінності, спільне та мережеве управління, спільне створення та спільне виробництво* відносяться до ключових тематичних напрямків стратегічного публічного управління у державному, приватному або некомерційному контекстах і спирається на цю основу для аналізу зусиль стратегічного лідерства[4].

У кількох університетах Німеччини реалізуються магістерські програми Гельмута Шмідта з публічної політики та належного управління[5]. Зокрема в школі публічної політики Віллі Брандта при Ерфуртському університеті магістерська програма з публічної політики спрямована на опанування здобувачами інноваційних форм управління, включаючи *співпрацю між державою та суспільством*[6]. У початковому курсі «Вступ до публічної

[2] University of Essex. Master of Public Policy. URL: https://www1.essex.ac.uk/modules/Default.aspx?coursecode=GV924&year=25

[3] Tilburg University. M Public Governance. URL: https://www.tilburguniversity.edu/education/masters-programs/public-governance/program

[4] Tilburg University. M Public Governance. URL: https://uvt.osiris-student.nl/onderwijscatalogus/extern/examenprogramma/36211/1U360-2025?taal=en

[5] DAAD (Master's Scholarships for Public Policy and Good Governance Helmut-SchmidtProgramme. URL: https://static.daad.de/media/daad_de/pdfs_nicht_barrierefrei/in-deutschland-studieren-forschen-lehren/daad_helmut-schmidt-programme_information_about_the_master_s_courses.pdf

[6] Universitet Erfurt. Willy Brandt School of Public Policy. URL: www.brandtschool.de

політики» викладаються теорії, концепції, терміни та методології публічної політики у процесі її розробки від постановки нового питання до його упровадження та перегляду[7]. Наступний змістовий модуль, розрахований на 1 – 2 семестри, є вступним до публічної політики як навчальної дисципліни й охоплює методи та концепції з інших навчальних дисциплін, які корисні під час аналізу публічної політики. У модулях із публічного управління та менеджменту (1-3 семестри) викладаються організація, місія та управління державними установами від класичної концепції державного управління до *нового державного управління та підприємницького урядування*. Здобувачі також отримують розуміння нормативного виміру політичних та державних посад та установ і розвивають свої лідерські компетенції, щоб бути кваліфікованими для етичного лідерства у державному секторі[8].

Магістерська програма «Управління та публічна політика» університету Пассау на базовому етапі навчання передбачає вивчення здобувачами політичної теорії, порівняльного управління, розробку та упровадження політики у формі публічної політики, а також дослідження розвитку. На етапі «Спеціалізація» ці знання змістовно розширюються модулями, що стосуються влади, демократії, (не)рівності, конфліктів, регулювання, сталого розвитку та, загалом, політики в її трансформації[9].

Зміст спільної магістерської програми «Публічна політика та людський розвиток» Маастріхтського університету з Університетом Організації Об'єднаних Націй розпочинається з вивчення навчальної дисципліни «Публічна політика». ЇЇ зміст спрямований на всебічне ознайомлення здобувачів із ключовими концепціями, процесами та динамікою публічної політики. Зосереджується на вивченні циклу цієї політики для критичного вивчення ролі різних учасників процесу її розробки[10].

У структурі магістерської програми з публічної політики та менеджменту Університету Глазго, Шотландія, курс «Розуміння публічної політики» має за мету знайомство здобувачів з різними підходами до розуміння того, що є політика та як вона формується: суб’єкти, інститути, ідеології та інші фактори. Зокрема акцентується питання про те, що розуміється під «успіхом» політики та як він може бути реалізований і оцінений у широкому колі суб’єктів, які задаються питанням «успіх для кого?». Примітно те, що кар’єра випускників передбачається не тільки в центральних і місцевих органах влади, але й в організаціях так званого «третього сектору» громадянського суспільства, неурядових організаціях (НУО), аналітичних центрах, консалтингових фірмах, приватному секторі[11].

---

[7] Universitet Erfurt. URL: https://www.uni-erfurt.de/fileadmin/einrichtung/willy-brandt-school/Brandt_School_Academic_Schedules/WBS_AS_WS_24-25.pdf

[8] Universitet Erfurt. URL: https://www.uni-erfurt.de/en/brandtschool/studies/master-of-public-policy/core-curriculum

[9] University of Passau. Governance and Public Policy. URL: https://www.uni-passau.de/master-governance

[10] Maastricht University. Public Policy and Human Development/ URL: https://www.maastrichtuniversity.nl/education/master/programmes/public-policy-and-human-development/courses-and-curriculum; https://www.maastrichtuniversity.nl/file/2025-26-course-catalogue-pphd-v2pdf

[11] University Glasgow. Public Policy & Management MSc. URL: https://www.gla.ac.uk/postgraduate/taught/publicpolicymanagement/#tab=undefined

Аналіз українського досвіду викладання навчальної дисципліни «Публічна політика», у контексті зарубіжного досвіду, виявляє як невідповідні, так і відповідні йому приклади. Це свідчить про досі неусталений характер вітчизняної практики зміни парадигми *державного управління* на парадигму *публічного («доброго (належного)» управління*. Так, у структурі освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування» для магістрів Сумського національного аграрного університету вивчення навчальної дисципліни «Публічна політика» взагалі не передбачене[12]. Навпаки, магістерська програма з аналогічної спеціальності Національного технічного унівкерситету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського» характерна (в її описі) еволюцією викладання навчальної дисципліни «Публічна політика та врядування» до викладання інтегрованої навчальної дисципліни «Публічна політика, комунікації та цифровий розвиток»[13]. Грунтовне методичне забезпечення дисциплін націлює здобувачів на опанування: концептуальних засад публічної політики; взаємозв'язків політичної системи й політичного процесу з індивідуальними та колективними інтересами; інституційного розвитку демократії та громадянського суспільства як основ суспільного діалогу держави, бізнесу та громадянського суспільства у формуванні й реалізації політики, механізмів і вироблення колективних рішень; обмежень на державне втручання; ролі лідерства й демократичних цінностей у формуванні політики; аналізу публічної політики[14]. Усе наведене створює необхідні освітні умови для вивчення здобувачами заявлених у програмі: об'єктів – системи публічного управління та адміністрування як *сукупності інститутів державного управління, місцевого самоврядування, громадянського суспільства*; ключових слів – «публічне управління» (а не «державне управління); професії публічних службовців (а не державних сужбовців) на посадах у центральних і місцевих органах державної влади; на посадах в органах місцевого самоврядування; на посадах у структурах недержавних суб'єктів громадянського суспільства та громадських організацій[15].

Аналогічна за спрямованістю магістерська програма з дисципліною «Публічна політика» в її структурі є у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»[16]. *Особливістю* аналогічної магістерської програми Західноукраїнського національного університету й навчальної дисципліни

[12] Сумський національний аграрний університет. Освітньо-професійна програма «Публічне управління та адміністрування» URL: https://pdp.nacs.gov.ua/courses/osvitno-profesiina-prohrama-rehionalne-upravlinnia

[13] Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського». Освітньо-професійна програма «Публічне адміністрування та електронне урядування» URL: https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/oop/d4_oppm_paeu_2025.pdf

[14] Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського». Публічна політика та врядування. Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус) URL: https://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2022/08/syllabus_paeu_publichna-polityka-denna.pdf

[15] Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського». Освітньо-професійна програма «Публічне адміністрування та електронне урядування» URL: https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/oop/d4_oppm_paeu_2025.pdf

[16] Національний технічний університет «Дніпровська політехніка». Освітньо-професійна програма вищої освіти «Публічне управління та адміністрування» URL: https://old.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/structural_divisions/science_met_dep/OPP%20magistr/281%20%D0%BC%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%20%D0%9E%D0%9F%D0%9F-23.pdf

«Публічна політика та врядування» в її структурі є орієнтація на формування *економічної політики* у парадигмі належного врядування[17].

Прикладом суперечностей у підходах до програмного забезпечення підготовки магістрів за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» є Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу. З одного боку, в освітньо-професійній програмі цього університету зазначається, що вона ґрунтується на європейській теорії демократичного врядування, де об'єктами вивчення є *система* публічного управління та адміністрування *як сукупність інститутів державного управління, місцевого самоврядування та громадянського суспільства*. До ключових слів відносяться, зокрема, публічна політика, громадянське суспільство. Випускники орієнтуються до працевлаштування на посадах у центральних і місцевих органах державної влади; в органах місцевого самоврядування; у структурах *недержавних суб'єктів громадянського суспільства та громадських організацій*; у *міжнародних організаціях та їх представництвах в Україні*[18]. Водночас робоча програма з навчальної дисципліни «Публічна політика» зорієнтована на набуття здобувачами компетентностей для *державного управління* й не містить у своєму змісті тематики щодо громадянського суспільства та його участі в *співуправлінні* з державою на основі партисипаторної й деліберативної демократій[19].

Порівняльний аналіз зарубіжного та вітчизняного досвідів викладання навчальної дисципліни «Публічна політика» визначив структуру змісту цієї програми. Перший модуль – «Концепт публічної політики», другий модуль – «Публічна політика в дії». Тематика першого змістового модулю: «Науково-методологічні засади публічної політики», «Громадянське суспільство і демократія як передумови формування публічної політики», «Європейський концепт публічної політики», «Публічна політика і влада», «Ресурси публічної політики», «Особливості політичної система суспільства як основи публічної політики», «Політичні мережі в публічній політиці», «Процеси (цикли) публічної політики». Тематика другого змістового модулю: «Менеджмент публічної політики», «Держава в публічній політиці», «Механізми й інструменти публічної політики», «Публічна політика на регіональному й локальному рівнях», «Глобальний аспект публічної політики», «Конфлікти та кризи в публічній політиці», «Публічна політика в сучасній Україні».

---

[17] Західно-український національний університет. Освітньо-професійна програма «Публічне управління та адміністрування» URL: https://www.wunu.edu.ua/opp/2025_OPP/magister/fey/D4_Publ_upravl_ta_admin_mag_2025.pdf; Робоча програма з дисципліни «Публічна політика та врядування» URL: https://www.wunu.edu.ua/opp/feu/publichne_upravlinnya_ta_admin/publichne_upravlinnya_ta_admin_magistr/normatuvni/Publichna_polituka/work.pdf

[18] Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу. Освітньо-професійна програма «Публічне управління та адміністрування» URL: https://nung.edu.ua/sites/default/files/2025-09/%D0%9E%D0%9F%D0%9F%202025.pdf

[19] Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу. Робоча програма. Публічна політика URL: https://nung.edu.ua/sites/default/files/2025-10/%D0%A6%D1%96%D0%BB%D0%B0_%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0_0.pdf

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна «Публічна політика» є політологічною основою формування компетентностей магістрів зі спеціальності «Публічне управління та адміністрування» за концептом доброго (належного) врядування.

Місце навчальної дисципліни «Публічна політика» у підготовці магістрів за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» полягає у формуванні в них сучасних політологічних основ фахової діяльності за концептом доброго (належного) врядування.

Предметом навчальної дисципліни «Публічна політика» є взаємодія держави та зацікавлених акторів громадянського суспільства у підготовці, прийнятті й реалізації політичних і політико-управлінських рішень із суспільно значимих проблем на основі врахування взаємних інтересів.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Публічна політика» є формування у здобувачів європейського розуміння публічної політики як основи доброго (належного) врядування.

Програмні компетентності за освітньо-професійною програмою:

загальні:

– здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, бути лідером, діяти соціально відповідально та свідомо (ЗК02).

спеціальні (фахові предметні):

– здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти (СК01);

– здатність організовувати діяльність органів публічного управління та інших організацій публічної сфери (СК02);

– здатність представляти органи публічного управління у відносинах з іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами і організаціями незалежно від форми власності, громадянами та налагоджувати ефективні комунікації з ними (СК 05);

– здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції (СК10).

Програмні результати навчання:

– знати теоретичні й прикладні засади вироблення й аналізу публічної політики, основ та технологій прийняття управлінських рішень (РН01);

– уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм (РН08);

– представляти органи публічного управління й інші організації публічної сфери та презентувати для фахівців і широкого загалу результати їх діяльності (РН10);

– розробляти обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції, враховуючи цілі, наявні законодавчі, часові та ресурсні обмеження, оцінювати політичні, соціальні, економічні та екологічні наслідки варіантів рішень (РН11).

Навчальна дисципліна є **обов'язковою.**

Форма підсумкового контролю знань: **іспит.**

Програмний зміст навчальної дисципліни.

Модуль 1. Концепт публічної політики.

Тема 1. Науково-методологічні засади публічної політики.

Типологія політики: види, сфери, напрями. Цілі і завдання політики залежно від рівня розвитку країни, державного режиму і суб'єктів політики. Доказова політика.

Проблема розуміння політики в Україні у контексті англомовних понять «Polity», «Politics», «Policy». Уведення Д. Дьюї поняття «public» («Публічне і його проблеми» (1927)) як початок зміни управлінської парадигми з монопольної діяльності уряду (government) на регулювання суспільством управлінської діяльності уряду (public government). Уведення Г. Лассвеллом поняття «policy» (1930) як початок нового розуміння політики в сенсі її взаємозв'язку з демократією та громадянським суспільством. «Public policy» як поняття і наукова категорія. «Політика», «державна політика», «публічна політика»: співвідношення понять. Публічна і непублічна політика.

Публічна політика як синтез міждисциплінарних методологічних підходів наукового дослідження, вивчення в системі вищої освіти та практичної реалізації. Особливості загальнонаукових і політологічних методів дослідження публічної політики. Значення методів порівняльного аналізу, герменевтики, інституціоналізму, системності, менеджеріального, конфліктологічного у дослідженні публічної політики.

Тема 2. Громадянське суспільство і демократія як передумови формування публічної політики.

Поняття і ознаки громадянського суспільства. Структура громадянського суспільства та її еволюція. Зростання ролі «Другого сектору» (бізнесу) і «Третього сектору» (некомерційного) громадянського суспільства. Функції громадянського суспільства. Проблема співвідношення громадянського суспільства і держави. Взаємодія влади, бізнесу і громадянського суспільства у формуванні й реалізації політики.

Поняття і ознаки демократії. Проблема розуміння поняття народ у взаємозв'язку з демократією та публічною політикою. Середній клас як соціальна основа справжньої (правдивої) демократії. Принципи демократії. Форми та інститути демократії. Основні сучасні теорії демократії: ліберальна, соціалістична, плюралістична, елітарна, корпоративна, поліархії, партисипаторна, деліберативна.

Розмаїття теорій демократії та конкуренція й еволюційна видозміна їх національних моделей як відображення тернистого шляху до публічної політики. С. Хантінгтон про хвилі демократизації.

Тема 3. Європейський концепт публічної політики.

Американський і європейський концепти публічної політики: спільне і відмінне. Модель комунікації влади з суспільством Г. Лассвелла і вчення Ю. Хабермаса про публічну сферу громадянського суспільства – теоретичні основи сутнісної різниці американської і європейської моделей публічних політик. Елементи публічної сфери, типологія її учасників. Публічний дискурс як елемент публічної сфери. Публічна сфера громадянського суспільства – основа розвитку європейської демократії до консенсусної, партисипаторної, деліберативної.

Вплив публічної політики на розвиток розуміння взаємозв'язку категорій «приватне» і «публічне» у контексті категорії «суспільне благо».

Складові елементи європейського концепту публічної політики. Просторові виміри публічної політики, моделі і типи її формування.

Формування європейського концепту публічної політики та еволюція парадигм публічного управління: від державно-адміністративного до «нового публічного менеджменту» й «доброго» («належного», «чутливого») управління.

Тема 4. Публічна політика і влада.

Влада, політична влада, публічна влада, державна влада: співвідношення понять. Типи і функції політичної влади. Проблеми легалізації та легітимності політики і політичної влади. Повноваження органів влади у формуванні і реалізації політики та участь громадськості.

Публічна політика і політичне управління. Трансформація політичної влади і політичного управління у взаємодії з другим (бізнесом) і третім (некомерційним) секторами громадянського суспільства. Децентралізація влади і перехід до співуправління держави з місцевим самоврядуванням та зацікавленими суб'єктами громадянського суспільства.

Функції публічного соціального діалогу у взаємодії громадянського суспільства з владою при формуванні і реалізації публічної політики. Спільне і відмінне між другим і третім секторами громадянського суспільства у взаємодії з владою в публічній політиці. Державно-приватне партнерство і лобізм. Проблеми легалізації та легітимації взаємодії політичної влади і бізнесу в публічній політиці.

Тема 5. Ресурси публічної політики.

Поняття «ресурси політики». Особливості ресурсів публічної політики.

Класифікація ресурсів публічної політики. Право як ресурс публічної політики. Проблема співвідношення права і закону в етатистському і плюралістичному підходах у різних типах суспільства. Проблема верховенства прав людини, прав народу, нації, держави в публічній політиці.

Силовий ресурс публічної політики і проблема його співвідношення між органами та посадовими особами державної влади і недержавними суб'єктами. Проблема дискреційних владних повноважень чиновників, корупції та порушень прав людини. Проблема права народу на спротив державному насиллю та на повстання проти тиранічної влади.

Людський ресурс публічної політики та проблема його

більшості/меншості як соціальної опори публічної політики й довіри до неї. Кадровий ресурс публічної політики та його формування.

Майновий і фінансовий ресурси публічної політики. Проблема транспарентності (прозорості) матеріальних ресурсів публічної політики залежно від рівня «тіньової економіки» та впливу олігархів на політику.

Інформаційні ресурси публічної політики. Інфраструктура інформаційних ресурсів і тенденції змін у ній в епоху інформаційно-технологічної революції.

Тема 6. Політична система суспільства та її трансформація у контексті публічної політики.

Поняття «політична система суспільства» та «політико-правова система» в різних теоріях (Д. Істона, Г. Алмонда, К. Дойча та ін.). Структура і функції політичної системи в суспільстві. Типологія політичних систем. Принцип поділу влади в політичних системах демократичних держав.

Вплив публічної політики на еволюцію політичної системи західного типу: децентралізація влади, розширення кола суб'єктів із числа раніше неполітичних акторів. Суб'єкти (актори) публічної політики: політичні партії, держава та її органи влади, органи місцевого самоврядування, корпорації, коаліції та союзи, приватні особи, громадяни та їх некомерційні організації і об'єднання, посередники (експерти, медіатори).

Сучасні тенденції зміни суб'єктності публічної політики та участі громадськості у її формуванні і реалізації. Інституціоналізація суб'єктів публічної політики.

Трансформація політичної системи України у контексті публічної політики.

Тема 7. Політичні мережі публічної політики.

Поняття «політичні мережі» та «групи інтересів». Теорія багаторівневої («мережевої») політики й управління як відображення трансформації кола суб'єктів європейської публічної політики. Ф. Шарпф, П. Кеніс, Л. О'Туул про функціональну диференціацію і часткову автономність суспільних підсистем у сучасних громадянських суспільствах. Е. Джордан, Дж. Річардсон, Х. Гекло про зростання ролі груп інтересів у взаємодії з політичною елітою.

Фактори формування політичних мереж, їх вплив на фрагментацію політичної влади та зміну розуміння ролі держави як суб'єкта (актора) в публічній політиці.

Структура та види політичних мереж. Вертикальні (ієрархічні) і горизонтальні (не ієрархічні), формальні і неформальні, лінійні і комунікаційні, комбіновані політичні мережі.

Інституціоналізація політичних мереж, канали та форми взаємодії між ними у процесі прийняття політичних рішень. Обмін інформацією, діалог, посередництво (медіація), переговори, кооперація, консультації, договори.

Поняття «група інтересів» у розмаїтті теорій і концепцій. Типологія і види груп інтересів: формальні (держава і пов'язані з нею політичні партії, профспілки та ін.); неформальні (недержавні) – асоціативні та неасоціативні,

одноцільові і багатоцільові, секторальні і загально соціальні, внутрішні (інсайдери) і зовнішні (аутсайдери). Групи інтересів за суспільними сферами: економічні (підприємницькі, фінансові, профспілкові та ін.); соціальні (пенсіонерів, інвалідів, благодійницькі та ін.); дозвілля і відпочинку (спортивні, туристичні та ін.); культурні (мистецькі, освітні, наукові та ін.); суспільно-політичні (правозахисні, етичні, духовні та ін.). Інституціоналізація та структурування груп інтересів.

Групи тиску (лобі) як особливий вид груп інтересів. Функції та методи діяльності груп тиску в публічній політиці. Проблеми легальності та легітимації груп тиску в публічній політиці.

Місце та роль груп інтересів у публічній політиці. Функції груп інтересів: інтегративна і дезінтегративна; артикуляційна (формулювання інтересів); агрегації (узгодження інтересів); інформаційно-комунікативна (трансляція інтересів та посередництво між інститутами громадянського суспільства та політичними інститутами); стабілізаційно-адаптивна (пристосування інтересів до конкурентних реалій політичної системи); контрольна (боротьба зі зловживаннями та протиправними діями в політиці); лобіювання інтересів суспільних груп; кадрова (вплив на формування політичної еліти); аксіологічна (надання суспільної цінності груповим інтересам).

Тема 8. Процеси (цикли) публічної політики.

Політика як процес: затрати, результати, впливи і наслідки. Поняття «політичний процес», «політичне рішення», «політико-управлінське рішення». Ознаки політичного процесу залежно від державного режиму. Прозорість і відкритість (публічність) – ключові ознаки процесу публічної політики.

Стадії (цикли) процесів публічної політики: підготовка, прийняття та реалізація політичного рішення. Проблема раціональності політичного рішення і критика абсолютної його раціональності. Формулювання та порівняльний аналіз альтернативних варіантів політики.

Стадії підготовки політичних рішень у публічній політиці: виявлення (ідентифікація) проблеми для публічної політики (роль політичного передбачення та програмування); розробка проєктів вирішення проблеми та їх конкуренція; обговорення та експертизи проєктів рішень; лобіювання проєктів рішень на предмет їх прийняття.

Стадії прийняття політичних і політико-управлінських рішень у публічній політиці: процедури (колегіальна з більшістю голосів чи консенсусом; одноосібна з дорадчими органами); легітимація політичних і політико-управлінських рішень (процедури затвердження, підписи відповідальними особами, оприлюднення і проблема секретності рішень).

Стадії реалізації політичних рішень у публічній політиці: організаційна (підбір і розстановка кадрів виконавців; розподіл ресурсів), контрольна (моніторинг процесу; оперативне втручання в хід процесу з метою виправлення виявлених недоліків), аналітична (аналіз середовища політики і стейкголдерів; аналіз процесу прийняття і реалізації політичних рішень у контексті результативності, ефективності й економічності політики); оцінювальна (оцінка

ефективності реалізації програм). Процедури та види аналізу публічної політики. Показники успішності реалізації політики.

Модуль 2. Публічна політика в дії.

Тема 9. Менеджмент публічної політики.

Політики і політичні менеджери: співвідношення понять. Лідерство і цінності у формуванні політики. Публічна політика і політичне лідерство. Типологія політичних лідерів. Лідери та їх команди в менеджменті публічної політики. Політичні еліти. Теорії циркуляції політичних еліт і проблема «закритого політичного класу» у контексті стабільності та ротації кадрів політичних лідерів, бюрократів, менеджерів і їх команд.

Проблема узгодження інтересів конкуруючих груп суспільства (тенденції приватизації, націоналізації, соціалізації власності). Бюрократичний та олігархічний інтереси у менеджменті розподілу ресурсів.

Теорія агентських відносин (аутсорсингу) нового політичного менеджменту: громадянин як рівноцінний з державою актор у системі клієнт (замовник публічних послуг) – виконавець замовлення (державні інститути із залученням недержавних інститутів). Причини зміни управлінської парадигми нового політичного менеджменту на добре (належне) врядування.

Суспільна довіра та підтримка як об’єкт конкурентної боротьби менеджменту у публічній політиці. Проблема політичної участі громадян у публічній політиці. Політичні технології менеджменту і проблеми політичних маніпуляцій громадянами та відповідальності за політичне шахрайство.

Тема 10. Держава в публічній політиці.

Верховенство (суверенітет) державної влади в політичній системі. Зміст державної політики. Сфери і засади внутрішньої і зовнішньої політики, їх характеристика. Державна політика і демократичне врядування. Парламентаризм як підґрунтя демократичної політики.

Повноваження органів державної влади у формуванні і реалізації політики та політична участь у цьому громадськості. Офіційні та неофіційні учасники вироблення і реалізації державної політики. Проблема бюрократії та бюрократизації при формуванні і реалізації політики. Концепція «сервісної держави» в європейській парадигмі «доброго врядування». Підстави для державного втручання у публічну політику. Обмеження політики.

Законодавча функція держави в умовах публічної політики.

Управлінська функція виконавчої влади держави в публічній політиці. Розробка політико-управлінських рішень та їх реалізація: планування, організація, керівництво, координація та контроль державних операцій. Проблема дискреційних повноважень державних службовців у контексті публічної політики та верховенства права.

Міністерство внутрішніх справ та інші силові органи державної влади як ресурс у публічній політиці.

Судова влада як ресурс держави у публічній політиці.

Матеріальні і фінансові ресурси держави у публічній політиці. Роль бюджетування держави у ресурсному забезпеченні публічної політики.

Культурно-освітні та інформаційні ресурси держави в публічній політиці.

Кадрові ресурси держави в публічній політиці. Система підготовки і відбору кадрів для публічної служби.

Рекомендації щодо державної політики у контексті публічної політики.

Тема 11. Інструменти та механізми публічної політики.

Поняття «інструменти» та «механізми» політики. Особливості інструментів і механізмів публічної політики.

Інструмент «заінтересованого управління» (engaged governance) в реалізації політики доброго (належного) врядування (good governance).

Інструмент інтерактивних технологій у взаємодії влади з громадянським суспільством при формуванні і реалізації публічної політики.

Інструмент політичного краудсорсингу у процесі вироблення і прийняття владою політичних рішень.

Громадські ради як інструмент публічної політики.

Інструмент громадської експертизи у взаємодії громадянського суспільства з владою при формуванні і реалізації політики.

Інструмент публічного аудиту у взаємодії громадянського суспільства з владою при формуванні і реалізації політики.

Механізм «респонсивного управління» («responsive governance») у публічній політиці.

Механізм «advocacy» у взаємодії громадянського суспільства з владою при формуванні і реалізації публічної політики.

Механізм «медіа-ком'юніті» у публічній політиці.

Механізм «електронного урядування» у публічній політиці.

Механізм громадського лобізму у взаємодії громадянського суспільства з владою при формуванні і реалізації публічної політики.

Механізм громадського контролю у взаємодії громадянського суспільства з владою при формуванні і реалізації публічної політики.

Механізм публічних консультацій у взаємодії громадянського суспільства з владою при формуванні і реалізації публічної політики.

Механізм медіації у публічній політиці.

Тема 12. Публічна політика на регіональному і локальному рівнях.

Багаторівневість політики: наднаціональний, національний, регіональний і місцевий рівень, їх взаємодія. Взаємозв'язок загальнодержавної і регіональної публічних політик і управління. Поняття «регіон» та «адміністративно-територіальна одиниця». Об'єкти і суб'єкти регіональної публічної політики та управління.

Поняття «муніципальна публічна влада» та «місцеве самоврядування». Ознаки та базові принципи місцевого самоврядування, його специфіка в контексті децентралізації влади в державі. Концепції і моделі місцевого самоврядування, основні фактори його формування. Представницькі та

виконавчі органи місцевого самоврядування. Інститути безпосередньої демократії у місцевому самоврядуванні. Вибори органів місцевого самоврядування. Місцевий референдум. Загальні збори громадян. Органи самоорганізації населення.

Ресурси регіональної та муніципальної публічної політики. Регіональна і муніципальна політичні еліти та бюрократія.

Регіональні та муніципальні політичні мережі і групи інтересів, їх взаємодія.

Підготовка, прийняття і реалізація політичних рішень на регіональному та муніципальному рівнях.

Політика європейської взаємодії і євроатлантичної співпраці. Регіональна та муніципальна публічна політика в Європейському Союзі. Принципи, пріоритети, інститути (Асамблея Європейських Регіонів; Асоціація Європейських Прикордонних Регіонів; Асоціація Європейських Регіонів; Європейська асоціація агентств регіонального розвитку; Європейський фонд регіонального розвитку; Комітет регіонів ЄС; Конгрес місцевих та регіональних влад Європи; Міжрегіональне економічне співробітництво країн).

Нормативна база європейської регіональної та муніципальної публічної політики: Декларація щодо регіоналізму в Європі; Європейська декларація прав міст; Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними громадами та владами; Європейська хартія міст; Європейська хартія про місцеве самоврядування.

Тема 13. Глобальний рівень публічної політики.

Глобалізація, глобальні трансформації, глобальна політика, глобальна публічна політика, глобальне врядування: логіка понять.

Актори глобальної публічної політики, їх інституціоналізація. Глобальне громадянське суспільство та його інститути в глобальній публічній політиці. Міжнародні політичні служби та бюрократичні апарати міжнародних організацій у глобальній публічній політиці (ООН, ЄС, МВФ, СОТ та ін.). Глобальні політичні мережі та групи інтересів, канали і форми їх взаємодії та впливу на публічну політику в межах окремих країн, їх регіонів та самоврядних місцевих громад.

Глобальна політична еліта та її роль у глобальній публічній політиці. Проблема монополізації глобальних ЗМІ та маніпулювання ними громадською думкою національних спільнот, їх фрагментації. Проблема «скерованого вирощування» псевдоакторів публічної політики, підпорядкованих інтересам глобальної політичної еліти.

Об’єкти глобальної публічної політики.

Ресурси глобальної публічної політики.

Проблема поєднання інтересів у публічній політиці: глобального, національного, державного, регіонального, корпоративного, людини і громадянина. Суперечності глобальної і національних публічних політик у контексті національних демократій і національних правових систем. Загрози «денаціоналізації» держав та їх публічних політик з боку транснаціональних

акторів глобалізації і проблема їх «самолегітимації» в національних політико-правових системах.

Тема 14. Конфлікти та кризи в публічній політиці.

Поняття «політичний конфлікт» та «політична криза». Причини політичних конфліктів і криз і проблеми їх неминучості та упередження й запобігання. Особливості політичних конфліктів і криз у демократичних та антидемократичних країнах.

Політичні конфлікти та кризи у публічній політиці. Класифікація конфліктів і криз у публічній політиці: конфлікти груп інтересів; процесуальні в прийнятті політичних рішень; управлінські; між державою, регіонами та місцевим самоврядуванням; міжрегіональні; між місцевими самоврядними громадами та ін. Конфлікти і кризи в міжнародній і глобальній публічних політиках, їх вплив на національні публічні політичні конфлікти і кризи. Основні загрози міжнародній та глобальній безпеці.

Управління конфліктами і кризами у процесах публічної політики: способи, інструменти, механізми. Роль політичних еліт, бюрократії, менеджменту, груп інтересів і тиску, політичних мереж і ресурсів різних територіальних рівнів (глобального, міжнародних, національних, регіональних, місцевих).

Тема 15. Публічна політика в сучасній Україні.

Наукове й освітнє осмислення концепту публічної політики в Україні та проблеми трансформації політичної системи на засадах народовладдя, розподілу влади, багатопартійності. Становлення громадянського суспільства та його інституціоналізація. Розвиток політичних мереж. Другий сектор громадянського суспільства і становлення державно-приватного партнерства в публічній політиці. Проблема деолігархізації. Третій сектор громадянського суспільства та його включення в публічну політику. Групи інтересів і проблема лобізму в публічній політиці.

Менеджмент публічної політики в Україні: проблематика політичної еліти, лідерства, бюрократії і корупції. Формування ресурсної основи публічної політики. Інструменти та механізми вироблення й впровадження публічної політики в Україні. Впровадження концепції «сервісної держави» і процес децентралізації влади на європейських принципах «доброго врядування». Реалізація права політичної участі народу у справах місцевого самоврядування. Рівень суспільної довіри народу до публічної влади як критерій стану публічної політики. Унормування процедур аналізу політики в Україні та світі.

Національна публічна політика у контексті глобальних загроз денаціоналізації держави і нелегітимного втручання транснаціональних акторів у політичний процес. Конфлікти і кризи в публічній політиці України. Вплив антитерористичної операції та військового стану періоду 2015 – 2025 років на публічну політику.

Європейські перспективи публічної політики в Україні. Європейський моніторинг і аналіз публічної політики в Україні.

Рекомендовані джерела інформації:

Основні рекомендовані джерела інформації:

1. Інструменти та механізми впровадження публічної політики в Україні: навч. посіб. / авт. кол.: С. О. Телешун, С. В. Ситник, І. В. Рейтерович, О. Г. Пухкал та ін.; за заг. ред. С. О. Телешуна, д-ра політ. наук, проф. Київ: НАДУ, 2018. 240 с.

2. Публічна політика та суспільні зміни в Україні в контексті євроінтеграції: монографія / авт. кол.: С. О. Телешун, С. В. Ситник, І. В. Рейтерович, О. Г. Пухкал та ін.; за заг. ред. С. О. Телешуна, д-ра політ. наук, проф. Київ: НАДУ, 2017. 248 с.

3. Публічна політика: навч. посіб. /авт. кол.: С. О. Телешун та ін.; за заг. ред. С. О. Телешуна, д-ра політ. наук, проф. 2-ге вид. Київ: НАДУ, 2020. 408 с.

4. Петренко І. І. Аналіз публічної політики. Навч. посібник. К.: Норма права, 2023. 332 с.

5. Дизайн публічної політики: навч. посіб. / кер. авт. кол. С. С. Бульбенюк. Київ: Юрінком Інтер, 2025. 164 с.

Додаткові рекомендовані джерела інформації:

6. Андрійчук Т. Партисипаторна та деліберативна демократія в сучасному політичному дискурсі. *Політичне життя*. 2019. № 1. С. 45–51. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=pollife_2019_1_8

7. Ахмеров О. О. Теоретичні аспекти децентралізації влади як дієвого механізму демократизації політичної системи: проблемні питання та шляхи їх вирішення. *Політичне життя. Political life*. 2019. № 3. С. 5 – 10. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/7359-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-14778-1-10-20191009.pdf

8. Бенчмаркінг доброго врядування: практичний посібник / за заг. ред. А. Гука. К.: ТОВ «Видавництво «Юстон», 2018. 60 с. URL: http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2018/11/Book_BenchmarkingDV-2_148x210_web.pdf

9. Біла-Тіунова Л., Білоус-Осінь Т., Тодощак О. Децентралізація публічної влади: навч.-метод. посіб. [Електронне видання]. Нац. ун-т «Одеська

юридична академія». Одеса: Фенікс, 2023. 66 с. URL: https://doi.org/10.32837/11300.23854

10. Бєльська Тетяна. Публічність як ознака суспільно-політичних явищ. *Публічна політика*. URL: http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2012-2/doc/1/03.pdf

11. Богаченко М. М. Сучасні наукові концепції політичного менеджменту. *Актуальні проблеми політики*. 2021. Випуск 67. С. 47 – 52. URL: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/14903/%d0%91%d0%be%d0%b3%d0%b0%d1%87%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be%20%d0%9c.%20%d0%9c.%20%d0%a1%d1%83%d1%87%d0%b0%d1%81%d0%bd%d1%96%20%d0%bd%d0%b0%d1%83%d0%ba%d0%be%d0%b2%d1%96%20%d0%ba%d0%be%d0%bd%d1%86%d0%b5%d0%bf%d1%86%d1%96%d1%97%20%d0%bf%d0%be%d0%bb%d1%96%d1%82%d0%b8%d1%87%d0%bd%d0%be%d0%b3%d0%be%20%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d0%b5%d0%b4%d0%b6%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d1%82%d1%83.pdf?sequence=1&isAllowed=y

12. Богуславська Катерина. Характеристика та інтерпретація параметрів політичних мереж для дослідження взаємодії політичних акторів. *Наукові записки. Випуск 36.* 2018. С. 18 – 27. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/boguslavska_kharakterystyka.pdf

13. Бурковець Д. О. Зміст, сутність та природа політичного лідерства. *Взаємозв'язок політики і управління: теоретичний і прикладний аспект: матеріали круглого столу / за заг. ред. О. Б. Кірєєвої*. Д.: ДРІДУ НАДУ, 2018. 100 с. URL: https://palsg.nmu.org.ua/ua/Sci/konf/2018_06_01_round_table.pdf

14. Ващенко Анастасія. Громадянське суспільство та публічна сфера: контури теоретичного аналізу. *European political and law discourse. Volume 5 issue 5*. 2018. С. 72 – 79. URL: https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2018/2018-5-5/13.pdf

15. Вожол О. Публічна політика в контексті українських реалій. *Наукові іновації та передові технології.* 2023. № 13(27). С. 38 – 49. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/7229/7270

16. Ворчакова І. Лобізм у політиці: сутність явища та способи реалізації. *European political and law discourse. Volume 5 issue 1*. 2018. С. 105 – 110. URL: https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2018/2018-5-1/16.pdf

17. Гнатовська А. І. Концепція «сервісної держави»: досвід іноземних держав та особливості впровадження в Україні в умовах цифровізації. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». 2021. Том 28.* С. 37 – 43. URL: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/15473/%D0%93%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%90.%20%D0%86.%20%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%86%D0%B5%D0%BF%D1%86%D1%96%D1%8F%20%C2%AB%D1%81%D0%B5%D1%80%D0%B2%D1%96%D1%81%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%B8%C2%BB....pdf?sequence=1&isAll

18. Гомоляко О. В. Організаційно-правові механізми впровадження публічної політики в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток.* 2020. № 12. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/12_2020/104.pdf

19. Гомоляко О. Концептуальне розуміння взаємодії громадянського суспільства і влади при формуванні публічної політики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 1. С. 149 – 154. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/1_2021/25.pdf

20. Гомоляко Ольга. Формування публічної політики: теоретико-методологічні аспекти. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2018. Вип. 4 (39). С. 22 – 26. URL: http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2018/2018_04(39)/6.pdf

21. Горбань О. В. Фактор публічної політики в еволюції принципу свободи волі в праві. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Право». Випуск 33*. Харків, 2021. С. 7 – 14. URL: http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/law/article/view/3588/0

22. Грибко О. В. Публічне управління та політика: співвідношення теоретичних понять в історичній ретроспективі. *Актуальні проблеми державного управління*. 2022. № 2 (61). URL: https://periodicals.karazin.ua/apdu/article/download/21849/20249

23. Євценко Р. І. Феномен лобізму: інтерпретація природи і моделі організаційної діяльності. *Міжнародні та політичні дослідження. Вип. 35*. 2022. С. 157 – 166. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/263730-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-615558-1-10-20221107%20(2).pdf

24. Завгородня Ю. В. Різновиди політичних конфліктів у кіберпросторі. *Актуальні проблеми політики. Вип. 71*. 2023. С. 74 – 78. URL: http://app.nuoua.od.ua/archive/71_2023/11.pdf

25. Зейтуллаєва Ельвіра. Багарівневість як теоретичний концепт та методологія управління суспільними процесами. *Актуальні проблеми державного управління.* 2021. № 2 (83). С. 15 – 20. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/237209-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-543522-1-10-20210713.pdf

26. Інструменти та механізми вироблення й впровадження публічної політики в Україні: Наукова розвідка. 03.06.2019. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/2713805-instrumenti-ta-mehanizmi-viroblenna-j-vprovadzenna-publicnoi-politiki-v-ukraini.html

27. Кавилін О. А. Становлення місцевого самоврядування в Україні. *Право та державне управління*. 2023. № 1. С. 247 – 252. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2023/36.pdf

28. Канівець О. В. Європейський концепт публічної політики в реформуванні політичної системи України. *Магістерська робота*. Полтава: ПУЕТ, 2021. 205 с. URL: http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/11632/1/%d0%9c%d0%b0%d0%b3%

d1%96%d1%81%d1%82%d0%b5%d1%80%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%b0%20%d0%9a%d0%b0%d0%bd%d1%96%d0%b2%d0%b5%d1%86%d1%8c.pdf

29. Кириченко В. М., Кириченко Ю. В., Соколенко Ю. М. Політико-правова система України: підручник / за заг. ред. В. М. Кириченка. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 370 с. URL: http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/4837/1/B09747.pdf

30. Кравчук Ю. О., Матвієнко Л. В. Перспективи та шляхи реалізації процесу децентралізації держави. *Актуальні проблеми політики*. *Вип. 71*. 2023. С. 28 – 34. URL: http://app.nuoua.od.ua/archive/71_2023/4.pdf

31. Кризи політичного розвитку в Україні: причини, зміст і способи нівелювання: монографія / авт. кол.: Г. І. Зеленько (керівник, наук. ред.), Р. В. Балабан, С. Г. Брехаря, Л. Л. Кияниця, О. Ю. Кондратенко, Н. В. Кононенко, Т. М. Ляшенко. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 352 с.

32. Лебедь О. М., Гбур З. В. Політичні еліти та лідери України часу становлення незалежності. *Інвестиції: практика та досвід.* 2021. № 17. С. 77 – 83. URL: http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=7587&i=12

33. Липовська Н. Демократичні настанови суб'єктів публічної політики. *Державне будівництво.* Том 1. 2023. № 33. С. 8 – 18. URL: https://periodicals.karazin.ua/db/article/view/22919/20977

34. Макух-Федоркова Іванна, Макух Ольга. Вплив соціальних мереж на сучасне суспільство та зміну глобальних політичних процесів. *Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей*. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2022. Т. 45. С. 264 – 271. URL: https://mhpi.chnu.edu.ua/index.php/issues/article/view/391/322

35. Манелюк Ю. М., Чубур Н. В. Вплив глобалізаційних процесів на трансформацію національної держави. *Актуальні проблеми політики*. *Вип. 71*. 2023. С. 197 – 203. URL: http://app.nuoua.od.ua/archive/71_2023/27.pdf

36. Місцеве самоврядування в Україні та зарубіжних державах: порівняльно-правові аспекти: монографія / за загальною редакцією доктора юридичних наук, професора О. В. Батанова, доктора юридичних наук, професора О. В.Марцеляка, доктора юридичних наук, професора А. Берлінгуера. Київ: Вид-во «ОСНОВА», 2020. 672 с. URL: https://constitutionalist.com.ua/wp-content/uploads/2020/10/%D0%9C%D1%96%D1%81%D1%86%D0%B5%D0%B2%D0%B5-%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D1%80%D1%8F%D0%B4%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%B2-%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96-%D1%82%D0%B0-%D0%B7%D0%B0%D1%80%D1%83%D0%B1%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D1%85-%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D1%85-%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%BD%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B0-.pdf

37. Обушна Н. І. Новий публічний менеджмент як сучасна модель регулювання суспільних процесів. URL: http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2015-02(14)/5.pdf

38. Онуфрієнко О. В. Сучасна континентально-європейська модель конвергенції публічного управління та громадянського суспільства: неовеберівська держава. *Публічне адміністрування: теорія та практика. Вип. 1 (21).* 2019. С. 1 – 26. URL: http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2019-01(21)/5.pdf

39. Петренко І. І., Салтовський О. І., Федорченко В. М., Колюх В. В. Особливості оцінювання публічної політики: уроки для України. *Актуальні проблеми політики. Вип. 69*. 2022. С. 80 – 87. URL: http://app.nuoua.od.ua/archive/69_2022/12.pdf

40. Політика в публічному управлінні: навч. посібник. / Бондар І. С., Горник В. Г., Кравченко С. О., Кравченко В. В. Київ: Видавництво Ліра. 2016. 200 с.

41. Політичне лідерство [Електронний ресурс]: навчальний посібник / В. А. Гапоненко, С. С. Бульбенюк, Н. М. Довганик та ін. К.: КНЕУ, 2021. 324 с. URL:https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/38783/pol_l_21.pdf?sequence=1&isAllowed=y

42. Політичні конфлікти та кризи: мобілізаційні чинники громадянської активності: монографія / Г. П. Щедрова, Г. В. Щолокова, Р. М. Ключник, А. О. Перфільєва, В. Ю. Медяник / за ред. Г. П. Щедрової. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 200 с. URL: http://ir.duan.edu.ua/bitstream/123456789/1926/1/%D0%A9%D0%B5%D0%B4%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%8F_%D0%93%D0%9E%D0%A2%D0%9E%D0%92%D0%9E.pdf

43. Політичні рішення: сутність, технології прийняття і впровадження. URL:https://pidru4niki.com/19940412/menedzhment/politichni_rishennya_sutnist_tehnologiyi_priynyattya_vprovadzhennya

44. Пришляк Світлана. Доказова публічна політика та її роль у виробленні обґрунтованих управлінських рішень. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. Випуск 33.* 2020. С. 144–150. URL: http://www.fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/33_2020/20.pdf

45. Публічна політика: навч. посіб. / авт. кол.: С. О. Телешун, С. В. Ситник, І. В. Рейтерович та ін.; за заг. ред. С. О. Телешуна, д-ра політ. наук, проф. Київ: НАДУ, 2016. 340 с.

46. Пухкал О., Гомоляко О. Публічна та державна політика: єдність та відмінності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 24. С. 106–112. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/24_2017/20.pdf

47. Рейтерович І. В., Парфенюк Т. В. Концептуальні підходи дослідження місця та ролі груп інтересів у виробленні публічної політики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 18. С. 92 – 98. URL: http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=7610&i=14

48. Розвиток публічного управління в контексті європейської інтеграції України [Текст]: матер. наук.-практ. конф. (28 квітня 2023 р., м. Львів). Львів:

НУ «Львівська політехніка», 2023. 222 с. URL: https://lpnu.ua/sites/default/files/2023/pages/23146/konferenciya-28042023.pdf

49. Ротар Н. Інституційне оновлення деліберативної моделі політичної участі громадян ЄС. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2022. № 3 (14). С. 234–252. URL: https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/download/283/26

50. Сокур Н., Мішин М. Публічна політика: виклики сьогодення. *Актуальні проблеми державного управління*. 2021. № 2(83). С. 104 – 109. URL: http://uran.oridu.odessa.ua/article/view/237265

51. Телешун С., Ситник С., Рейтерович І. Сутність публічної політики: контекст публічної політики та публічного управління. URL: http://www.ryzyk.in.ua/2016/05/blog-post_30.html

52. Філіпчук В. О. Сучасні підходи до визначення публічної політики. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Сер.: Політичні науки.* 2021. С. 13 – 18. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/11076-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-22016-1-10-20211013%20(1).pdf

53. Фролова Н. В. Теоретичні засади та складові елементи публічної політики. *Науковий вісник. Вип. 1(27).* 2021. URL: https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/jan/26374/239245-articletext-551121-1-10-20210915.pdf

54. Чальцева О. Концепт «публічна політика» у міждисциплінарному науковому дискурсі. URL: http://journals.uran.ua/spup/article/download/165602/165109

55. Чальцева О. М. Глобальне громадянське суспільство як актор глобальної публічної політики. *Політичне життя. Political Life.* 2016. №.3. С. 161 – 166. URL: *https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/2804*

56. Чальцева О. М. Глобальний вимір публічної політики. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна, серія «Питання політології», вип. 28.* С. 133 – 137. URL: https://periodicals.karazin.ua/politology/article/view/5840/5379

57. Чальцева О. М. Публічна політика: теоретичний вимір і сучасна практика: монографія. Вінниця: ФОП Барановська Т. П., 2017. 336 с. URL: http://idpnan.org.ua/files/chaltseva-o.m.-publichna-politika-_teoretichniy-vimir-i-suchasna-praktika_-_d_.pdf

58. Чальцева О. М., Швець К. А. Досвід застосування сучасних концепцій та моделей публічного управління у перехідних системах. *Політичне життя. Political life.* 2021. № 1. С. 58 – 65. URL: https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/9773/9695

59. Чальцева О. М., Швець К. А. Сучасні фактори впливу на глобальну публічну політику. *Політичне життя. Political life.* 2022. № 3. С. 62 – 70. URL: https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/12633/12534

60. Шпінькова Ю. Публічна політика як процес прийняття рішень. *«Colloquium-journal».* № 4(127), 2022. С. 6 – 8. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/publichna-politika-yak-protses-priynyattya-rishen